

AMCRA

VERBETER GEZONDHEID, VERMINDER RESISTENTIE

ADVIES AUTOREGULERENDE MAATREGELEN IN DE VARKENSSECTOR VOOR EEN RATIONEEL EN DUURZAAM ANTIBIOTICABELEID

AMCRA VZW
Salisburylaan 133
9820 Merelbeke

AMCRA heeft als doel om te fungeren als kenniscentrum voor alles wat te maken heeft met antibioticagebruik en -resistentie bij dieren. De missie van AMCRA luidt om alle gegevens in verband met het gebruik van en resistentie tegen antimicrobiële middelen bij dieren in België te verzamelen en te analyseren. Op basis hiervan willen we op een neutrale en objectieve manier communiceren, sensibiliseren en adviseren, met als doel het vrijwaren van volksgezondheid, diergezondheid en dierenwelzijn alsook het bereiken van een duurzaam antibioticabeleid in België. AMCRA is operationeel sinds 2 januari 2012 en zal adviezen formuleren met als doelstelling te komen tot een rationeel gebruik van antimicrobiële middelen in de diergeneeskunde in België.

AMCRA wordt ondersteund en gefinancierd door volgende partners:

- Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV)
- Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG)
- Belgian Antibiotic Policy Coordination Committee (BAPCOC)
- Algemene Vereniging van de Geneesmiddelenindustrie (pharma.be)
- Agrofront: 'Boerenbond' (BB), 'Algemeen Boerensyndicaat' (ABS) en 'Fédération Wallonne de l'Agriculture' (FWA)
- Beroepsvereniging van Mengvoederfabrikanten (BEMEFA)
- Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen (NGROD)
- Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Gent (UGent)
- Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Luik (ULg)

Om de missie van AMCRA te kunnen verwezenlijken, werden voor het eerste werkjaar 2012 een aantal strategische objectieven vooropgesteld.

Eén van deze objectieven is het bundelen van de voorstellen tot autoregulatie van de sectoren betreffende het antibioticagebruik in de diergeneeskunde door AMCRA.

Deze voorstellen zijn verwerkt en gebundeld tijdens de vergaderingen van de werkgroepen per diersoort/diergroep (minimum 5 autoregulerende voorstellen per groep). Dit kunnen maatregelen zijn op niveau van productie en handel, op niveau van de diergeneeskunde en/of op niveau van de veehouder.

Tijdens het vierde kwartaal wordt een ontwerp van de studierapporten verspreid. Op basis hiervan kunnen alle betrokken partijen de haalbaarheid en implementatie ervan aftoetsen op korte termijn. (www.amcra.be).

Goedgekeurd op de Raad van Bestuur dd 21/11/2012.

Disclaimer: Alle adviezen opgesteld door het kenniscentrum AMCRA zijn louter adviezen en niet juridisch bindend. AMCRA vzw kan niet garanderen dat deze informatie ten allen tijde juist, volledig en bijgewerkt is, noch aansprakelijk gesteld worden voor rechtstreekse of onrechtstreekse schade die zou voortvloeien uit de gegeven adviezen. De ter beschikking gestelde informatie is van algemene aard en niet aangepast aan specifieke omstandigheden. AMCRA vzw is niet verantwoordelijk voor pagina's van externe organisaties waarnaar verwezen wordt. U hebt het recht om de informatie in de adviezen te consulteren, enkel voor persoonlijk gebruik te downloaden en te reproduceren, mits bronvermelding.

Advies autoregulerende maatregelen in de varkenssector voor een rationeel en duurzaam antibioticabeleid

---

I. SITUERING

AMCRA heeft als doel om te fungeren als kenniscentrum voor alles wat te maken heeft met antibioticagebruik en -resistentie bij dieren. De missie van AMCRA luidt om alle gegevens in verband met het gebruik van en resistentie tegen antibacteriële middelen bij dieren in België te verzamelen en te analyseren. Hiertoe wordt er op een neutrale en objectieve manier gecommuniceerd, gesensibiliseerd en geadviseerd, met als doel het vrijwaren van volksgezondheid, diergezondheid en dierenwelzijn alsook het bereiken van een duurzaam antibioticabeleid in België. AMCRA formuleert adviezen om te komen tot een rationele reductie van het gebruik van antibacteriële middelen in de diergeneeskunde in België.

Nota:

Met antibiotica en antibacteriële middelen worden zowel de natuurlijke antibiotica als de antibacteriële chemotherapeutica bedoeld.

II. SAMENVATTING

In dit syntheserapport worden een aantal concrete maatregelen tot autoregulatie in de varkenssector om te komen tot een verminderd gebruik van antibacteriële middelen (ABM, meer bepaald de antibiotica en antibacteriële chemotherapeutica), besproken.

Deze maatregelen zijn bedoeld om het gebruik van ABM zoveel als mogelijk te vermijden, en kunnen zich situeren op verschillende niveau's: productie en handel, uitoefening van de diergeneeskunde/dierenarts, varkenshouder, ... Vaak echter hebben maatregelen consequenties op een combinatie van deze niveau's. De in dit rapport vernoemde maatregelen oefenen rechtstreeks of onrechtstreeks invloed uit op het rationeel en voorzichtig omgaan met ABM.

Naast onderstaande concrete voorstellen, worden aanbevelingen gedaan voor wetenschappelijk onderzoek, en worden een aantal aanvullende bemerkingen en suggesties gedaan die tijdens de vergaderingen van de werkgroep varkens aan bod zijn gekomen.

Volgende concrete autoregulerende maatregelen worden door de sector naar voor geschoven:

1. Datacollectie ABM gebruik en 'benchmarking' varkenshouders en dierenartsen
2. Opleiding van dierenartsen en varkenshouders
3. Aanvullend laboratoriumonderzoek voorafgaand aan strategisch gebruik van ABM
4. Onderbouwd inzetten van quinolones en 3de-4de generatie cephalosporines

5. Vermelding van wachttijd en dosering op de primaire verpakking van ABM
6. Voorzien van medische fiche bij verkoop van dieren naar andere bedrijven
7. Minimaal 1 drinkwateronderzoek (t.h.v. drinknippel) per jaar

III. MAATREGELEN TOT AUTOREGULATIE

Met betrekking tot registratie van het gebruik van ABM:

1. Het gebruik van ABM door de varkenshouder (op bedrijfsniveau, en binnen bedrijf per diercategorie nl. zeugen/vleesvarkens/biggen) en door de dierenarts moet geregistreerd worden. Hiertoe moet een goed datacollectiesysteem uitgewerkt worden zodat er 'benchmarking' mogelijk is met andere bedrijven of andere collega's.

Met betrekking tot het gebruik van ABM:

2. Dierenartsen én varkenshouders die een geneesmiddelendepot hebben, zijn verplicht om opleiding over het verantwoord gebruik van antibacteriële middelen te volgen. Daarnaast kan in de opleiding gefocust worden op preventie van ziekten, bioveiligheid, enz. Een certificaat voor deelname moet voorzien worden. De praktische en inhoudelijke invulling van deze opleiding moet verder uitgewerkt worden in de nabije toekomst.
3. Het strategisch gebruik van ABM is enkel toegelaten indien voorafgaand een aanvullend laboratoriumonderzoek wordt verricht. Dit zal helpen om de oorzakelijke ziektekiemen te identificeren en om bijkomend de gevoeligheid van eventueel aanwezige bacteriële ziektekiemen te kennen. Daarenboven is het voor elk bedrijf belangrijk om regelmatig aanvullend laboratoriumonderzoek te laten verrichten. Deze onderzoeken zullen de bewustwording bij de varkenshouder bevorderen.
4. De quinolones en 3de-4de generatie cephalosporines worden in principe niet meer gebruikt voor groepsbehandelingen bij landbouwhuisdieren. Ze kunnen enkel nog ingezet worden nadat, waar laboratoriumtechnisch mogelijk, voorafgaand laboratoriumonderzoek de noodzaak ervan heeft aangetoond of indien historische resultaten aantonen dat er geen andere voor die indicatie geregistreerde antibiotica beschikbaar zijn die werkzaam zijn. Het gebruik beperkt zich bijgevolg tot behandeling van klinische aandoeningen die onvoldoende gereageerd hebben, of waarvan op gedocumenteerde basis kan verwacht worden dat ze onvoldoende zullen reageren.

Deze restrictie mag evenwel geen alibi worden voor onverantwoord gebruik van andere klassen van ABM. Een rationeel gebruik van de overige klassen is evengoed noodzakelijk.
5. De wachttijd en de dosering moeten duidelijk vermeld worden op de in gebruik zijnde primaire verpakking. De vermelding van deze gegevens is van essentieel belang voor de varkenshouder: het is zeer praktisch en tijdsbesparend. Op termijn moet dit door de farmaceutische bedrijven kunnen gedaan worden.

Met betrekking tot diergezondheid:

6. Bij verkoop van dieren naar andere bedrijven moet een informatieve medische fiche aanwezig zijn waarin gegevens vermeld staan aangaande infectieziekten (bv. aanvullende laboratoriumuitslagen) en medische behandelingen / vaccinaties.
7. De kwaliteit van het drinkwater voor de varkens (t.h.v. drinknippel) moet minstens 1x per jaar onderzocht worden en indien nodig worden verbeterd.

IV. AANBEVELINGEN VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

De leden van de werkgroep varkens benadrukken het belang van het investeren in onderzoek en ontwikkeling op volgend terrein:

Vaccinatie

Het is belangrijk om de effectiviteit van autovaccins en vaccinatieschema's te evalueren en te controleren. Er is meer onderzoek en controle nodig m.b.t. de bereiding (moet gestandaardiseerd worden!) en de toediening van autovaccins (dosering, ...).

V. ENKELE AANVULLENDE BEMERKINGEN EN SUGGESTIES

In dit onderdeel worden een aantal aanvullende opmerkingen gemaakt die in de werkgroep varkens naar voren zijn gekomen, en veelal onrechtstreeks bijdragen tot een rationeel gebruik van ABM, en een beperking van de selectie en verspreiding van antibacteriële resistentie. Ook worden suggesties gedaan, die slechts realiseerbaar zijn mits aanpassing van bestaande regelgeving en/of steun van overheden of kwaliteitssystemen.

1. Registratie van diergeneesmiddelen

Het verdient aanbeveling om een sticker te voorzien met barcode in het doosje met de primaire verpakking of op de primaire verpakking (zie ook advies datacollectie van AMCRA), zodat dit kan gescand worden om de toegediende of verschaftte producten te registreren. Dit zal de traceerbaarheid van diergeneesmiddelen bevorderen, en de datacollectie voor dierenarts en varkenshouder aanzienlijk vereenvoudigen.

2. Hygiëne

De hygiënestatus van de bedrijven zelf, en de hygiëne van het transport (van biggen, slachtvarkens, reforme zeugen en gelten) is van groot belang in het kader van de gezondheidsbewaking. Vrachtwagens moeten zo goed mogelijk gereinigd worden. De hygiëne in het slachthuis is tevens van groot belang. Bij de reiniging en ontsmetting zijn voldoende debiet en het juiste ontsmettingsmiddel belangrijk. Hygiëne monitoring moet dus gestimuleerd en verder geïntensifieerd worden in de volledige productieketen.

3. Slachthuisgegevens

Er zou meer gebruik moeten gemaakt worden van slachthuisbevindingen (bv. longen, lever, hart, ...). Deze moeten teruggekoppeld worden naar bedrijf van herkomst van de varkens. Slachthuizen moeten hiertoe gestimuleerd worden.

V. SAMENSTELLING WERKGROEP

Dit rapport kwam tot stand in overleg tussen de verschillende leden van de werkgroep varkens, de voorzitter van deze werkgroep, en de permanente staf van AMCRA. De Raad van Bestuur en Staf van AMCRA wensen de heer Dominiek Maes, voorzitter van de werkgroep, en alle leden te bedanken voor hun medewerking en constructieve bijdragen.

Voorzitter

Dominiek Maes (Voorzitter Werkgroep Varkens): Universiteit Gent, Faculteit Diergeneeskunde, Vakgroep Verloskunde, Voortplanting en Bedrijfsdiergeneeskunde, Hoogleraar

Werkgroepleden

Josy Arendt: Union Professionnelle Vétérinaire, Dierenarts

Bart Balis: MSD Animal Health, Scientific Manager

Bert Bohnen: Boerenbond, Adviseur dierlijke veredeling, Studiedienst Boerenbond

Filip Boyen: Universiteit Gent, Faculteit Diergeneeskunde, Vakgroep Pathologie, Bacteriologie en Pluimveeziekten

Guy Cluydts: Boehringer Ingelheim, Business Manager Swine

Ann Daems: MSD Animal Health, Technical Advisor Varkens

Stephaan De Bie: Belbeef, Kwaliteitsverantwoordelijke

Ellen De Jong: Dierengezondheidszorg (DGZ) Vlaanderen, Veepeiler varken

Paul De Letter: Vlaamse Dierenartsenvereniging (VDV)

Stefaan Demarez: Dierenartsenpraktijk Curavet; Actief lid van Intérêts Vétérinaires – Dierenartsenbelangen (IV-DB) / Dierenartsen in de Voedselketen (DVK) - Afdeling varkens

Katrien De Smet: R&D, Product Development Ruminants, Nutritionist Nuscience Group

Jeroen Dewulf: Universiteit Gent, Faculteit Diergeneeskunde, Vakgroep Verloskunde, Voortplanting en Bedrijfsdiergeneeskunde, Hoofddocent; Voorzitter Raad van Bestuur AMCRA

Frederik Dieryckxvisschers: Vanden Avenne (VDA) - Ooigem, Nutritionist-dierenarts

Harm Ebbens: Eurovet Animal Health, Product Manager

Martin Fockedeey: Dierenartsenpraktijk Vedanko BVBA, BU manager Varkensproductie, Kwaliteitsmanager, afgevaardigd door de Beroepsvereniging van de Mengvoederfabrikanten (BEMEFA)

Dominique Gevaert: Bayer, Business Unit Manager Livestock Benelux

Ana Granados Chapatte: Fédération Wallonne de l'Agriculture, Conseillère Service d'Etudes

Martine Laitat: Université de Liège, Faculté de Médecine Vétérinaire, Chef de travaux en Clinique porcine

Tom Meyns: Merial Belgium, Technical Services Manager Production Animals

Sam Millet: Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO), Eenheid Dier, Groepsleider varkenshouderij

Willem Neiryck: Pfizer Animal Health SA, Technical Services Manager Swine

Walter Stragier: Dierenarts, Intérêts Vétérinaires – Dierenartsenbelangen (IV-DB) / Dierenartsen in de Voedselketen (DVK)

P. J. Uyttenbroeck: VMD, Country Manager Belgium

Steven Van Colen: Hoofd Diergeneeskunde AVEVE Veevoeding

Marianne Vandenberghe: De Vereniging voor Varkenshouders (VEVA) vzw, Voorzitter

Joany Vandendriessche: Clinical development at Medicem NV, R&D division of the Kela Group

Tamara Vandersmissen: Dierengezondheidszorg (DGZ) Vlaanderen, Teamleider gezondheidszorg varkens

Luc Van Dommelen: Algemeen Boerensyndicaat (ABS), Provinciaal voorzitter Antwerpen

Philip Vyt: DiaLab, zaakvoerder

Permanente staf AMCRA

Dr. Evelyne De Graef, Coördinator

Isabelle Persoons, Administratief medewerkster